2650

JOHN CARTER BROWN
LIBRARY

Purchased from the
Trust Fund of
Lathrop Colgate Harper
LITT. D.

16-275

DISPUTATIO GEOGRAPHICA
DE
VERO CALIFORNIÆ SITU ET CONDITIONE,

QUAM

AUSPICIIS

SERENISSIMI PRINCIPIS AC DOMINI

DN. FRIDERICI,

HASSIÆ LANDGRAVII RELIQ.

ACADEMIÆ RECTORIS MAGNIFICENTISSIMI,

PRÆSIDE

17..0.3.

JO. ADOL. HARTMANN,

HIST. ET ELOQ. PROF. P. O.

PLACIDÆ

DD. COMMILITONUM DISQUISITIONI

AD

DIEM XVIII. JULII, AN. MDCCXXXIX.

IN PHILOSOPHORUM ACROATERIO

SUBJICIET

JOH. GEORGIUS GEMELING,

ESCHWEGA - HASSUS.

MARBURGI CATTORUM,

TYPIS PHIL. CASIMIR. MüLLERI, ACAD. TYPOGR.

RPJCB

VIRO
PLURIMUM REVERENDO, CLARISSIMO DOCTISSIMOQUE
DN. HENR. CHRISTOPH. GILLE,
ECCLESIÆ ESCHWEGENSIS VERBI DIVINI MINISTRO ET PASTORI PRIMARIO, VICINÆQUE DIOECESEOS METROPOLITANO DIGNISSIMO, SPECTATISSIMO,
VIRIS
ADMODUM REVERENDIS, CLARISSIMIS, DOCTISSIMIS
DN. WERNER. PHIL. WISKEMANN,
ECCLESIÆ NEAPOLITANÆ ADHUC PASTORI PRIMARIO, SED DIOECESEOS VICENHUSANÆ METROPOLITANO DESIGNATO,
DN. GEORG. CHRIST. SCHUCHARD,
ECCLESIÆ ESCHWEGENSIS DIACONO,
DN. LAURENTIO WAGNERO,
ECCLESIÆ NEAPOLITANÆ ADHUC DIACONO ET SCHOLÆ RECTORI, SED EJUSDEM ECCLESIÆ NEAPOLITANÆ PASTORI PRIMARIO RENUNCIATO,
VIRIS DE ECCLESIA LONGE MERITISSIMIS, FERVENTISSIMIS,

Nec

NEC NON

SPECTATISSIMIS ET PRUDENTISSI-
MIS VIRIS,

DN. JOH. CHRIST. HOLTZAPFFEL

DN. JOH. CHRIST. HEINEMANN

REIP. ESCHWEGENSIS, PRINCIPALI E
CIVIUM NOMINE CONSTITUTIS,
CONSULIBUS REGENTIBUS,

RELIQUISQUE VIRIS CONSULARIBUS
TOTIUSQUE ORDINIS SENATORII
MEMBRIS PRUDENTISSIMIS,
HONORATISSIMIS

DOMINIS, MÆCENATIBUS, PATRO
NIS ET FAUTORIBUS SUIS ÆTERN
PIETATE COLENDIS DEVE-
NERANDIS

Haſce laborum Academicorum primitia
ſe ſuaque ſtudia, qua decet obſervan
& ſubmiſſione, commendaturus

D. D. D.

JOH. GEORGIUS GEMELIN
RESPONDENS.

CALIFORNIA
Terra
C. Honejo
Ancon grande
cevda
Mare ver mego
Grande pars
Terra de fuego
Terra engaim hosa
R. de los pesca dores
B. D. S. lorent
C. D. cadros
P. D. S. cru
MAR DEL ZUR
TROPICUS CANGRI
230
240
250

SPEC

DN.

DN.

REIP.
CI

RELI(
TC

DOM
NIS
P

J. N. J.

QUod ea, non inter Fideles modo, ſed & ipſos etiam, qui ſolidioris Philoſophiæ principiis animum imbuerunt, veritas ſit quam veriſſima, Deum, ſibi ſoli ſufficientiſſimum, & nulla re creata ad felicitatem ſuam indigentem, ut totius mundi & rerum in eo omnium, cum ſimul, tum ſucceſſive, exiſtentium, auctor eſt ſapientiſſimus potentiſſimusque; ita omnia ad pandendas Perfectiones ſuas Divinas quam ſapientiſſime elegiſſe, ordinaſſe, diſpoſuiſſe, laudandi ii profecto ſunt fideles, qui, ad intuendam altius Perfectionem Dei infinitam, verbum Dei revelatum cum ipſo Naturæ libro ſtudioſe conferunt, & ex utriusque cum meditatione, tum collatione, eam, quam ſummæ Maximi Numinis perfectiones merentur,

tur, exiſtimationem provehere quotidie moliuntur; unde nec male eos mereri exiſtimamus, qui globi hujus terraquei ſitum, indolem, & regionum in eo viſendarum naturam & conditionem accuratius rimantur & inveſtigant, quod hæc ipſa cognitio ſummas Dei O. M. perfectiones clarius etiam noſtris ſubjiciat oculis. Nos ſane hac unice ratione moti in Californiæ ſitum & conditionem diſquiremus, ea, quæ ad veritatem in hac cognitione ſtabiliendam facere videbuntur, Favente Numine O. M. allaturi.

§. I.

Eſt vero California pars Americæ Septentrionalis, ſi relationibus Hiſpanorum plena ſit habenda fides, anno 1534. primum a Ferdinando Corteſio detecta, cum is, ut regiones, jam occupatis vicinas, imo ipſum mare ſeptentrionale exploraret, duas eo miſit naves, quæ Californiæ extremitatem ſub gr. lat. 23. & 30. min. repererunt, ſed, cum altera mergeretur, altera ultra progredi non auderet, ipſe Corteſius anno ſequente omnia coram explorare decrevit, & ad locum, ubi navis merſa erat, perveniens, eum portum S. Cru-

Crucis appellavit. Explorato deinde fluvio S. Petri & S. Pauli, tranſiit mare terram inter continentem & Californiam, verum amiſſa ad littus Culvacani nave ægre, unde venerat, redire coactus fuit.

§. II.

Quod tamen regionis hujus quam accuratiſſime explorandæ variis ex cauſis eſſet cupidiſſimus, anno 1539. cum in finem ipſe cum duabus navibus ablegavit Franciſcum de Uloa; viſitavit hic partem Californiæ orientalem, navibus aſcendens ad grad. Latit. fere 30. Verum cum Claſſiarii, e malo proſpectantes, ſe undiquaque terram proſpicere dicerent, jam tum enata eſt quæſtio: ſitne California Inſula, an terra continens? quæ hactenus ab utraque diſſentientium parte acriter ſatis defenſa fuit. Ipſi quidem anni hujus exploratores, cum 50. fere milliaribus aſcendiſſent, reperere colorem aquæ mutari & albeſcere non aliter atque aquam calce miſtam, &, cum 9. vel 10. milliaribus provecti adhuc eſſent, plumbo aquæ fundum explorantes, ipſam maris profunditatem diminui ſenſerunt, veneruntque eo, ubi ne ultra quinque cubitos aqua profunda erat,

quæ & turbida & limoſa, videbatur, rapidiſſimo incurſu in terram devolvi; qua ipſa re territi, cum terram undique ſpectare ſibi viderentur, ultra aſcendere veriti, eo, unde venerant, redierunt, quæſtione controverſa indeciſa relicta.

§. III.

Cum vero ſub idem tempus Franciſcanus monachus, Marcus de Niza, Novum Mexicum exploraſſet, & redux, auri montes Pro-Regi Antonio de Mendoza ibi à ſe viſos narraſſet, hic cupiditate regionem illam explorandi avidus non Vasquium modo Coronatum eo exploratum miſit, ſed & Hernandum de Alarcon terminos, ab Uloa emenſos, prætervehi juſſit. Coronatus quidem pauca, quæ Marcus de Niza enarraverat, reperit; Alarconius vero, limites ab Uloa poſitos, teſte Laetio, prætervectus, in ſinum Californiæ progreſſus eſt, &, cum rapidiſſimi fluvii oſtium eo in ſinu reperiret, eo adverſo per 80. milliaria minoribus navigiis ſubiit, ſed cum nec concupita ibi reperiret, cum navibus rediit, impoſita huic flumini Bonaguiæ nomine.

§. IV.

§. IV.

Videns Mendoza ab orientali Californiæ latere explorari nihil poſſe, poſt biennium Johannem Rodriguez Cabrillo, Luſitanum, cum duabus miſit navibus, qui occidentale illius latus & littora exploraret; ſed, cum Cabrillo ad grad. Lat. 44. perveniſſet, ab ingruente, ipſi intolerando, frigore ad pro-regem nulla regionis hujus certa potitus cognitione redire debuit. Quod Celeb. De Lisle dans ſa lettre touchant la Californie, hic conjicit, hac occaſione promontorium Californiæ, maxime ſeptentrionale, Promontorium *Mendozin* appellatum fuiſſe, id veri ſpecie non carere, exiſtimamus.

§. V.

Neque defuit deinde Hiſpanis explorandi ſtudium, namque anno 1611. 1636. & 1675. Varios detexere portus & promontoria, eaque nominibus Noſtræ Dominæ de Pace, Sinus Sanctæ Mariæ Magdalenæ aliisque inſigniere, ita tamen ut natura & conditio Californiæ nequaquam inde certius noſceretur. Quem etiam nacta eſt exitum expeditio Iſidori d' Atondo, qui volente Rege Catholico, & ju-

bente Mexici pro-rege, Marchione de Laguna, anno 1683. duabus navibus verſus Californiam tendens, pervenit in portum ſub grad. Lat. 24. 25. min. quem d' Atondo portum N. D. de Pace ſuſpicatus quidem eſt, at certi nihil auſus eſt determinare; qua etiam in incertitudine rem reliquere Jeſuitæ; qui anno 1690. terra pervenerunt in loca Novi Mexici, Heriſes & Pimaſes dicta, & intra grad. Lat. 24. & 34. ſita, nam nec ii certi quidquam, quod memoriæ quidem proditum, definiere.

§. VI.

Manſit itaque hos inter exploratores &, illorum itineraria ſequentes, Geographos incertum, an California ſit inſula, an terra continens? Certe ii, qui littus Californiæ occidentale explorabundi navigarunt, cum a Promontorio S. Lucaris ad promontorium Mendozinum perveniſſent, inde vero regreſſi eſſent, Californiam cum terra Eſonis incognita aut Tartaria etiam magna conjunctam, cenſuerunt; cum vero alii, ultra promontorium Mendozinum evecti, vidiſſent, mare circa gr. latit. 43. verſus orientem introrſus ter-

terram reflecti, in eam prolapſi ſunt ſententiam, atque ſi hoc mare ope freti Aniani cum mari de Vermeyo vel rubro conjungeretur, & Californiam inſulam efficeret. Quæ ipſa poſterior ſententia, ab Hiſpanis primum adoptata, cum Hiſpanorum Mappam maritimam intercepiſſent Batavi, teſte JANSONIO, a plerisque tanquam veroſimilior eſt habita, & in Mappis Geographicis Hydrographicisque regio hæc tanquam inſula omnium oculis eſt ſubjecta.

§. VII.

Verum nos contra vulgatam, ſed nullo nixam fundamento, ſententiam non tantum nihil cum Celeb. DELISLE hac in ſententia definimus, & opera interrupta pendentia relinquimus, ſed ſtatuimus inſuper, eam cum novo Mexico & continente Americæ Septentrionalis conjunctam eſſe. Vid. figura.

§. VIII.

Ratio aſſerti noſtri eſt Charta Geographica, quam in Luſitania anno 1713. obtinuimus, facta manu Jeſuitæ, qui in nova Granata miſſionarium hoc ſeculo inchoato egit; Hic enim, ut relatio addita

ta docebat, maris rubri, quod Californiam a Novo Mexico ſeparat, penitius cognoſcendi, & plures Barbaros detegendi & Baptizandi, cupidus, aſſumtis aliquot viæ ſociis, e Nova Granata oriundis, Septentrionem verſus progreſſus littora Maris Rubri ſtudioſe legit, & cum, ad gr. Lat. 3. [illegible] perveniſſet, rapidiſſimum flumen, ſe in mare hoc exonerans, deprehendit, verum, cum illius alveum, orientem verſus per plura milliaria conſtanter legiſſet, illudque reperto demum vado tranſvadaſſet, mari rubro rurſus vicinior factus, illud eundem polum verſus conſtanter ſecutus, novum alveum latum ſatis deprehendit, quo aſcenſo & vadato, cum Mari Rubro denuo appropinquaſſet, invenit, Maris hujus Rubri terminum ſeſe verſus occidentem paulatim curvare, quem dum, verſus tropicum cancri converſus, ſequitur, duo quidem adhuc flumina, explorationi ſuæ obſtantia reperit, verum, & iis feliciter vado ſuperatis, ſub grad. 34. in ipſam ſe Californiam peditem progreſſum eſſe, deprehendit.

§. IX.

Quo ipſo teſtimonio hominis, fidem hac

hac in re meriti, nos ut ejus aſſerto fidem habeamus, omnino nos impelli ſentimus; Quod enim fides humana tum vacillet, cum vel ipſe teſtis rem, a ſe propoſitam, aut ipſe attentus non percepit, aut a teſtibus, omnem promeritis fidem, non accepit, vel certæ quædam adſunt rationes, a quibus teſtis impelli potuit, ut falſa aut dubia ſaltem narraret; nihil vero horum in caſu præſente adſit, ſane non videmus, qua ratione Jeſuita hic narrationis falſæ poſſit inſimulari. Attentam perceptionem certe in illo deſiderare non poſſumus, quod tanta terrarum ſpatia ipſe pedes confecerit, &, ſola inſtructus acu magnetica, in loca, quorum ſitum explorare volebat, denique penetrarit. Sane ubi ad caput fluminum aſcendendum, vadum in iis quærendum, ſecundo eorum tranſitorum alveo ad mare, in quod ſe exonerant, rurſus deſcendendum fuit; ubi diverſas Horizontis regiones curate obſervatas videmus, altitudinem ipſam ſtudioſe captam intelligimus, cernimus flumina quatuor ſuperata, ibi de attentione exploratoris dubitare velle, res eſſet, ſi quid videmus, ab omni ratione remota.

§. X.

§. X.

Neque rationes etiam ullas hariolari licet, quibus vir ille induci ſe paſſus fuerit, ut veritatem, a ſe inventam, falſis narrationibus non tantum velaret, ſed & rebus, a ſe tanto labore exploratis, contraria in Europam, addita etiam Mappa Geographica, perſcriberet. Nulla enim ex hoc falſo laus, nullum emolumentum, nulla aliqua in illum commoditas poterat redundare. Quin, cum ii, qui in Novo Mexico præſentes erant, vel propria vel aliorum etiam experientia falſi eundem poſſent convincere, nulla vel veroſimilis apparet ratio, cur falſum vero præeligere potuerit.

§. XI.

Non ignoramus quidem, id itineratoribus vitio plerumque tribui, quod ignota maris monſtra &, nullis viſa mortalibus, portenta enarrare ſoleant; at novimus etiam, id ipſum vel ab iis agi, qui ad rem non attenti quaſcunque demum notiones amplectuntur, & pro veris venditant, aut in præſentium corona, neſcio quam, ſui admirationem & exiſtimationem ea ipſa ratione ſibi adſtruere moliun-

liun-

liuntur. Neutrum vero horum in hominem, in America victurum, ibique moriturum cadere poſſe ex relatione, in Europam miſſa, nemo non videt.

§. XII.

Relatus §. 3. Marcus de Niza ſupra meritum res quidem exaggeravit; at exaggerationis hujus ratio quam facile patet; quod enim vir hic barbaros procul remotos Chriſto initiari cuperet, id vero ſine ductis Hiſpanorum in has terras coloniis futurum deſperaret, pia quadam fraude cupidorum animi erant irritandi, ut temporali ipſi cupiditate ducti viam Evangelico ſternerent, at nec hæc fraus in exploratorem noſtrum cadit, quod Hiſpani, occupata jam Californiæ parte meliore, ſuos ibi alerent Evangelii ſui doctores, qui citra hanc eſcam propoſitam latius verſus Arcticas Regiones progredi poterant, ſive ſcirent, Californiam eſſe cum reliqua America continentem, ſive inſulam exiſtimarent.

§. XIII.

Ex qua ipſa relatione id etiam diſcimus, Californiæ littus occidentale cum Tropico Cancri magis eſſe parallelum, atque in vulgaribus Mappis depingi idipſum

pſum ſolet, ipſamque hanc regionem a Grad. Long. Homanniano 250. 240. 230. & ultra, ſub gr. Lat. 30. ad 40. ſitam eſſe, adeoque nequaquam adeo eſſe Septentrionalem, ut a frigoris exceſſu & frigida ſit & infœcunda dicenda, potius, cum a multis ſinubus non tantum ſed & fluviis rivisque rigetur, de ejus fœcunditate nequaquam eſt dubitandum.

§. XIV.

Neque diſſentit a Mappæ noſtræ determinatione ipſa relatio Jeſuitarum, anno 1697. in Californiam profectorum, Regio conſilio Mexicano oblata. Fatentur enim ſe, & Septentrionem & Meridiem Occidentemque verſus profectos, diverſos reperiſſe populos, qui, inter ſe licet mixti, diverſis tamen utebantur linguis; Regionem, etſi æſtate calidam, & ad oram maritimam aridiorem, in mediterraneis eſſe temperatiorem, neque unquam nimium aduri, potius tempore pluviæ cadentis videri quaſi aquarum diluvium, dein vero pluviarum vicem ſuſtineri a rore abundantiſſimo, terram fœcundante, & menſibus Aprili, Majo & Junio

Junio quadam mannæ ſpecie permixto. Addunt, ſe toto quinquennio inſignem aëris percepiſſe ſalubritatem, nemine ex iis, etſi graviſſimis laboribus obruerentur, vel infirmitati vel morti ſubjecto, niſi uno tantum Hiſpano & una muliere exceptis, quæ imprudentia ſua mortem viſa ſit acceleraſſe. His jungunt regionis, planæ, amœnis vallibus ornatæ & pabulo copioſo ſemper luxuriantis, non inſignem tantum amoenitatem, ſed & fœcunditatem, utpote quæ omni pecorum genere ſuperbiat, rivos, piſcoſiſſimos & cancris inprimis uberrimos, roſetis, vineis ſylveſtribus & ſalicibus tegat, fructibus & Mexicanis & ſibi propriis, uti & ficubus diverſi coloris toto anno abundet. Addunt in hac regione reperiri quatuordecim genera frugum, quibus populus alatur, qui illis adhuc jungat radices arborum, plantarumque, inprimis vero *Yuncæ*, & cibum, pani ſimilem, ex iis norit conficere. Magna hic reperitur earum radicum copia, quæ cibo condiendo inſerviunt, eundem hic uſum præſtant faſeoli rubri, cucurbitæ & Melones aquatici ſumma magnitudine & frequentia copioſiſſima viſendi;

hanc ipſam ubertatem ita auget terræ bonitas, ut plures iſtiuſmodi plantæ tertium quot annis fructum eumque maturum hominum ſuppeditent commodis. Quæ ipſa ſolius naturæ commoda ſi hominum in colenda tellure & deducendis aquis induſtria adjuverit, pereximiam ſibi ſpondent felicitatem & frugum fructuumque omnium Europæorum proventum multo ditiſſimum.

§. XV.

His terræ bonis animalia jungunt & nobis nota & Californiæ propria, cervos, lepores, cuniculos aliaque, feras vero inter, duas numerant ſpecies, ovibus noſtris non omnino diſſimiles, quarum una lanam geſtat texendis variis rebus quam aptiſſimam, utraque nutriendis hominibus quam maxime inſerviat; &, ut leones, cattos ſylveſtres, aliasque novæ Hiſpaniæ feras nunc omittamus, memorant: pecora, a ſe in Californiam importata, uti & armenta gregesque fœcunditate nequaquam fuiſſe deſtituta, porcos vero exterminari decretos, quod vicos nimium fœdarent.

§. XVI.

§. XVI.

Volatilia quod concernit, videre hi exploratores non tantum hic omnes aves Mexicanas, ſed & fere in ipſa obſervatas Hiſpania, columbas, turtures; alaudas, perdices delicati ſaporis, easque magna copia, anſeres, aliasque & fluviatiles & marinas volucres. Ipſum mare piſcibus plenum reperere, iiſque ſaporis præclari, inter eos celebrant, Trichias, Sardas, Thynnos, qui manu etiam capi poſſint; adjiciunt inveniri etiam hic Cetos & omnia teſtudinum genera. Littora vero conchyliorum cumulis referta, quorum plura ipſas conchas margaritiferas magnitudine vincant. Ad quæ accedat ſal, non ex aqua marina præparatum, ſed in ſalinis repertum candens, & cryſtalli inſtar pellucens, adeoque durum, ut magna tantum vi comminui debeat, & quod ipſum in Novam Hiſpaniam, ubi ſal deeſt, magno cum lucro poſſit deportari.

§. XVII.

Imprimis celebrant jam a duobus ſeculis ad littora Californiæ uberem Margaritarum piſcationem, quæ ipſa Europæorum animos ad Californiæ poſſeſſionem

capiendam aut figendum in ea ſtabile domicilium jam dudum excitarit, cenſentque exploratores noſtri ingens Regio ærario accedere poſſe lucrum, ſi ſuo ſumtu Rex eam Piſcationem inſtitui jubeat. De Metallifodinis non dubitant, quod in Provinciis Cinaloa & Sonnorra, ſub eodem cum California climate ſitis, metallifodinæ ſint copioſiſſimæ; ſed nos, hoc illorum ratiocinium vix aliquid ultra poſſibilitatem probare, cenſemus.

§. XVIII.

Ipſos ampliſſimæ hujus regionis incolas quod attinet, eos magno eſſe numero, præcipue Septentrionem verſus, ſcribunt, addentes: eſto vici eorum viginti, triginta, quadraginta aut quinquaginta familiis conſtent, omnes tamen domibus deſtitui, utpote contentos, qui ſe arborum umbra contra diurnum ſolis ardorem, inter ſe vero implicatis arborum ramis foliisque adverſus noctis incommoda defendant, hyeme vero in antris ſubterraneis, ſolicite cavatis, beſtiarum more, numeroſi delitеſcant, ab omni veſtium uſu, utpote quibus viri carent, alieni, cum fœminæ, modeſtius licet veſtitæ, ſimplici etiam

veſti-

veſtitu, a pellibus belluarum aut re alia obvia petito, ſint contentæ, virorum vero & mulierum pervulgata ea ſit occupatio, ut fila ducant, quorum materiem ipſis ſubminiſtrent longiores herbæ, quæ lini & Cannabis vicem ſuppleant, aut cortices etiam certorum fructuum. Ubi fila hæc tenuiora fuerint, veſtiendo corpori aptantur, craſſiora vero in ſaccos & retia deinde præparantur. Præter hæc is adhuc virorum labor ſcribitur, quod ex herbis fibroſis & ſerratis vaſa, cum menſaria, tum culinaria, varia forma & figura conficiant, quæ ipſa coquendis etiam cibis, dummodo igni impoſita conſtanter moveantur, inſerviunt.

§. XIX.

Ingenium quod attinet incolarum, illud & acre & ad irriſiones pronum depingunt exploratores, imo id iiſdem aſſignant etiam, quod veritatibus Doctrinæ Chriſtianæ, quæ a præconceptis illorum ſententiis abibant, & maſcule & acute ſciverint ſua cogitata opponere. Quod tamen major in illis non reperiatur ingeniorum cultus, id non inique adſcribimus defectui omnis Reip. omnis religionis & religioſi cultus,

 publi-

publica aliqua auctoritate conſtituti. Ut ut enim Lunam videantur colere, ejuſque honori crines ponere, eoſque ſacerdotibus ſuis ad varias ſuperſtitiones offerre, nulla tamen communi lege inter ſe copulantur, ſed quod cuivis familiæ arriſit, id in ea legis obtinet vicem, at eadem opera variis diſſenſionibus, bellis, cædibusque latiſſimam aperit januam: Hæc F. M. Picolo retulit in literis, Guadalaxaræ die 10. Febr. 1703. datis.

§. XX.

Quod ſi quis, ſeptentrionalem Californiæ limitem conſtitui hic a nobis, velit; ei reſpondemus, non ignorare nos quidem, complures eſſe, qui ſub gr. Lat. 41. long. 220. eam a freto Aniani terminari credunt, id quod ipſum Mappæ etiam oſtendunt Homannianæ. At nos fretum illud cum Martino Martinio in *Relatione de Tartaria* ſuſpectæ ſaltem fidei eo uſque habemus, donec certiori exploratorum fide ejuſdem exiſtentia ſtabiliatur. Ut ut enim id etiam Hollandorum & Gallorum relationibus demus, quod, ad Californiæ creditum limitem, ſinum aliquem deprehenderint, qui intror-

trorſus terram altius penetret, quam ipſis libuerit ſuis navibus explorare, non tamen ex eo ſtatim inferemus, atque ſi ſinus ille fretum ſit, quod Aſiam & Americam ſeparet & Septentrionem verſus ſupra Sinas & Japoniam ſeſe extendat. Quantum enim in mari Rubro, vel ſinu Californiæ errarint Hiſpani exploratores, dum illum ipſum cum freto Aniani conjungi inſulamque Californiam conſtituere vaniſſime ſomniarunt, jam a nobis ſ. 7. declaratum.

§. XXI.

Ipſe, modo citatus, Martinius ex Sinenſium libris refert, genti huic creditum, atque ſi terra Jeſſo, Japoniæ confinis, per 24. graduum ſpatium, adeoque, ut illi computant, 600. fere milliaria, perpetuo & continenti tractu procurrat, in varia regna diſpeſcatur, quorum ultimum & ipſi Californiæ proximum ſit regnum Quiviræ. Sed multa ſunt, quæ vetant, ne Sinenſium libris fidem omnem adhibeamus. Cum enim populi hujus legibus vetitum ſit, ne extra Regni ſui limites facile exeant, peregrinis vero ſub pœna capitis vel nocte unica in

continente Sinarum commorari fuerit prohibitum, non apparet, profecto, qua ratione terrarum adeo diſſitarum cognitionem genuinam potuerint ipſi aſſequi. Accedit, quod Quivira Floridæ, novo Mexico & Californiæ ſit finitima, ut Hiſpanorum relationes, Vasquii Coronati ſuſcepta expeditio, teſtantur, adeoque regnis illis, a MARTINIO memoratis, nequaquam poſſit eſſe contermina. Id optari quidem poſſet, ut curioſi naturæ exploratores & in has regiones ſtudioſius inquirerent, ut ea, quæ in his terris Dei Magnitudinem & perfectiones teſtantur, tanto diſtinctius poſſemus intueri; Sed, quod ea videatur regionum iſtarum indoles, ut lucri cupiditas aut nullum hic aut perquam ſaltem exiguum ab iis ſtimulum ſentiat ſibi ſubdi, cognitionem regionum iſtarum diſtinctiorem caſui alicui fortuito aut curioſo alicujus animo reſervatam, arbitramur.

TANTUM.

THE-

THESES RESPONDENTIS.

I.

Cognitio certa exiſtentiæ noſtræ fundamentum eſt omnis certitudinis cognitionum noſtrarum.

II.

Ideoque, qui de certitudine cognitionis, qua ſe ipſum cognoſcit exiſtere, convictus non eſt, & de aliis rebus ſibi repræſentatis poteſt dubitare.

III.

At, qui certam exiſtentiæ ſuæ habet cognitionem, in certitudinis hujus cauſas attente inquirit, & formatas ex hac inquiſitione regulas ad alias cognitiones ſuas applicat, ſcepticus in rebus pari modo cognitis eſſe non poteſt.

IV.

Ut adeo veteres ſceptici aut de ſua exiſtentia dubitare debuerint, aut, ſi ſe certo exiſtere cognoverint, certitudinis hujus cauſas neglexerint, aut eaſdem ad reliquas cognitiones ſuas non applicarint; quacunque vero ex occaſione ſcepticiſmum induerint, merito fuerint ab aliis philoſophis reprehenſi.

V.

Hoc ipſo tamen prudentem de rebus, nondum certo cognitis, dubitationem nequaquam eliminatam, ſed omnibus potius commendatam, cupimus.

VI.

Quod vero cauſæ hæ certitudinis hujus de noſtra ipſorum exiſtentia abſolvantur ratiocinio, regulis Logicæ conformi, & præmiſſis, de quarum veritate dubitare nequaquam licet, utpote judiciis intuitivis, propoſitionibus identicis, axiomatibus, aut propoſitionibus jam alibi demonſtratis; per ſimile ratiocinium etiam, ſimilibus conſtans præmiſſis, de ipſa Dei exiſtentia certi ſumus.

VII.

Dum vero certi ſumus exiſtere ens a ſe, ab omni ente alio in eſſentia & exiſtentia independens, certi etiam ſumus in ipſo hoc ente a ſe omnes eſſe perfectiones poſſibiles, easque citra omnem graduum quorumcunque limitationem.

VIII.

Certi proinde ſumus, Ens a ſe, quod Deum dicimus, eſſe infinitum, immenſum, æternum, ſumme potens, ſummo intel-

intellectu & optima voluntate præditum, ſumme bonum, miſericors, aliisque perfectionibus veris ornatiſſimum.

IX.

Certi hinc etiam ſumus, ſummo cultu Deum eſſe digniſſimum, Verbum Ejus omnem fidem meritum, & promiſſa Ejuſdem indubitata debere apprehendi fiducia, ipſumque infinitas ob perfectiones ſuas ſummo eſſe digniſſimum amore.

X.

Imo certi ſumus, ſolam Dei gloriam omnium actionum noſtrarum eſſe finem ultimum laudatiſſimumque.

XI.

Omnis enim finis, in ſe ſpectatus, ut eſt bonum aliquod;

XII.

Ita, cum Deus ſit ſummum bonum, finis actionum noſtrarum bonum eſt veriſſimum ſolidiſſimumque;

XIII.

Etſi in aliis finibus naturalibus ſæpe bonum illud, quod intenditur, apparens ſit tantummodo.

XIV.

Unde & patet ratio, cur ultimus actio-

ctionum noſtrarum finis, Deus ſcilicet ipſe ejusque gloria, ſuam ſemper movendi vim obtineat, adeoque finis ſit in ſe ipſo immutabilis.

XV.

E contra vero, cur fines naturales ab homine ſibi propoſiti tantis viciſſitudinibus varietatique tantæ ſint obnoxii, ut quod modo voluimus, nunc nolimus.

XVI.

Quod ſcilicet ea, quæ nunc bona videntur, mala deinde nobis facile poſſint apparere.

XVII.

Cum vero hæc ipſa judicii de bonitate rei mutatio ex defectu veritatis, quæ cognitionibus noſtris ineſſe poteſt, ortum ſuum ducat, veritati ſtudendum eſſe nemini non facillime eluceſcit.

XVIII.

Veritatibus annumeramus, quod inter voces, quibus noſtras de rebus cognitiones aliis ſignificamus, & notiones rerum aut res etiam ipſas nullus detur nexus neceſſarius,

XIX.

Potius Voces ſunt ſigna & cognitionum & rerum arbitraria.

XX.

XX.

Unde etiam totam ſignificandi vim nanciſcuntur a voluntate voces inſtituentium, aut iiſdem etiam utentium pacto reciproco, ſaltem implicito.

XXI.

Sunt vero pacta quam accuratiſſime obſervanda.

XXII.

Ideoque & vocibus tantum utendum, ut, ad cognitiones noſtras & res ipſas ſignificandas inſtitutæ ſunt, aut mutuo pacto receptæ.

XXIII.

Unde mendacia, & quas dicunt, reſtrictiones mentales, rejicienda eſſe pronunciamus.

XXIV.

Nullam etiam linguam, quocunque demum nomine appellatur, homini naturalem exiſtimamus.

XXV.

Contra tamen pactum illud commune nequaquam peccant ii, qui inito inter ſe pacto, ut ſibi invicem ſuas cogitationes ſignificent, novos comminiſcuntur ſonos, iiſque determinatas addunt ſignificationes,

nes, ſonis iis inter ſe tantum uſuri; ſi aliis collocuturi receptas in lingua gentis voces in determinato huic linguæ ſignificato adhibeant.

XXVI.

Cum vero variæ non tantum ſint res, quas & ipſi cognoſcere & aliis poſſumus ſignificare, ſed & varii ſint rerum, imo & cognitionum noſtrarum modi, variis in lingua opus eſt ſonis, qui omnem hanc diverſitatem quam accuratiſſime alteri ſignificent.

XXVII.

Unde & linguam eam cenſemus elegantiorem, quæ diverſis his ſonis diverſa, quæ in nobis & rebus accidunt, quam perſpicue determinateque alteri poteſt ſignificare.

XXVIII.

Quod tamen nimia rerum multitudo confuſionem facile parere poſſit, eam præferendam exiſtimamus linguam, quæ paucis, ſed oppido determinatis, vocibus ea ipſa obtinet, quæ in alia nonniſi magna cum copia & ubertate poſſunt obtineri.

XXIX.

Quod ſi ea ipſa lingua eam habeat vocum

cum ſyllabarumque juncturam, quæ loquentem removet ab inutili & fruſtraneo linguæ aliorumque loquendi organorum motu, & ſono ſuo grata auribus accidit. Eandem alteri etiam exiſtimamus præferendam.

XXX.

Atque hæ ipſæ dotes linguam Romanam compluribus aliis linguis merito antepoſuerunt, inprimis ubi a cultiſſimis Romanorum ingeniis, ex hoc ipſo fundamento exculta fuit ſtudioſius.

XXXI.

Ut enim ex Aureæ Ætatis Scriptoribus abunde liquet, habet Lingua Romana eam vocum, in rebus & cognitionibus ſignificandis, determinationem & perſpicuitatem, cum ſumma brevitate copulatam, quam in multis aliis fruſtra inquiſiveris.

XXXII.

Brevitatem ut obtineat, vocum genera ita determinata ſunt, ut copioſa articulorum pronominumque repetitione ea indicari non ſit neceſſe. Ipſæ verborum perſonæ ſic determinatæ ſunt, ut absque addito perſonæ agentis primæ ſecundæque

ſigno

16-208

ſigno ipſa quam clariſſime percipi poſſit, Participiorumque, ope frequentata relativorum repetitio ſic poteſt evitari, ut brevitas cum ſumma perſpicacia ea in lingua valeat copulari.

XXXIII.

Ipſa vocum Synonimarum copia ut ad inſignem eum confert ornatum, qui ex junctura petitur, ita hac ratione pariter comparata eſt, ut varias rei ſignificatæ circumſtantias & modificationes eadem ſimul opera adſignificent, id quod cum ex derivatione, tum vero ex compoſitione perfacile licet diſcernere.

XXXIV.

Et, cum a loquente affectus aliquis, in audiente excitandus, frequentiſſime intendatur, is vero ſine confuſis rerum notionibus excitari nequeat, ipſa hæc vocum Synonimarum copia, aliaque, Linguæ Romanæ propria, diverſiſſimi ornatus genera, ad eundem commovendum permultum ſane contribuunt.

TANTUM.